

**Εφαρμόζοντας ψηφιακά διδακτικά σενάρια του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
στο Μουσικό Σχολείο Άμφισσας: η διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας σε
μαθητές της Β΄ Γυμνασίου**

Κουτσιμπέλη Όλγα, MSc

Υποψ. Διδάκτωρ Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΑΠΘ

Φιλόλογος Μουσικού Σχολείου Άμφισσας

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται μια πρώτη αποτίμηση της καινοτόμου εφαρμογής 3 ψηφιακών διδακτικών σεναρίων του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας στο Μουσικό Σχολείο Άμφισσας, που πραγματοποιήθηκε στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της β΄ γυμνασίου των σχολικών ετών 2014-15 και 2015-16, στο πλαίσιο της πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

1^ο ΣΕΝΑΡΙΟ¹

Σκοπός του συνταγμένου σεναρίου είναι η διαθεματική προσέγγιση ενός ζητήματος που απασχολεί διαχρονικά την ανθρώπινη σκέψη και αφορά στη δημιουργία του κόσμου. Για το σκοπό αυτό, σύμφωνα με τη συντάκτρια, οι μαθητές στο πλαίσιο των μαθημάτων της Γεωγραφίας και των Θρησκευτικών προβλεπόταν να αναστοχαστούν τις δύο διαφορετικές οπτικές επί του θέματος, των Φυσικών Επιστημών από τη μια και της Θεολογίας από την άλλη, τις οποίες θα είχαν μελετήσει στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτών στην Α΄ Γυμνασίου. Στην εφαρμογή του σεναρίου υπήρξε πράγματι αναστοχασμός στα δύο παραπάνω διδακτικά αντικείμενα. Επιπλέον, στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας η συντάκτρια προέβλεπε εμβάθυνση στο συγκεκριμένο θέμα μέσω της μελέτης διαφορετικών πηγών (κειμένων και βίντεο) όπου θα εκτίθεντο διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις σχετικά με τη δημιουργία του κόσμου. Αναλυτικότερα, οι μαθητές προβλεπόταν να διερευνήσουν με βάση

¹ Κουτσιμπέλη Ό. (2015): «**Η δημιουργία του κόσμου: Bing Bang ή Θεός;**». Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ γυμνασίου (συντάκτρια: Στ. Μποτέλη). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύς). Πράξη: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.html?sid=1947>

συγκεκριμένα βήματα εργασίας που θα δοθούν από τον διδάσκοντα στα φύλλα εργασίας την προέλευση και τα χαρακτηριστικά των πηγών αυτών, να εντοπίσουν στοιχεία που αφορούν στη γλώσσα και τη δομή τους, να κατανοήσουν το περιεχόμενό τους και να καταγράψουν την επιχειρηματολογία τους. Στη συνέχεια, τα πορίσματα που θα προέκυπταν από τη διερεύνησή τους αυτή θα τα παρουσίαζαν στην ολομέλεια χρησιμοποιώντας το λογισμικό παρουσίασης Power Point. Στην εφαρμογή του σεναρίου ακολουθήθηκε αυτό το σκεπτικό με την παράλειψη του 6^{ου} φύλλου εργασίας, αφενός επειδή θεωρήθηκε αρκετά εξειδικευμένο για τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του συγκεκριμένου μαθητικού δυναμικού και αφετέρου λόγω του γεγονότος ότι οι μαθητές της τάξης (23 συνολικά) σχημάτισαν κατά τέτοιο τρόπο τις ομάδες τους, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν 5 ομάδες αντί των έξι.

Επίσης, το συνταγμένο σενάριο προέβλεπε ότι η πολύπλευρη αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος θα κατέληγε σε ένα προϊόν: στη δημιουργία ενός λήμματος στη [Wikipedia](#) για τη δημιουργία του κόσμου (το οποίο δεν υφίστατο τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή σύνταξης του σεναρίου). Πιο συγκεκριμένα, η κάθε ομάδα, από τις έξι συνολικά που θα δημιουργούνταν, με δεδομένη την προηγούμενη αποκτηθείσα γνώση επί του θέματος στα μαθήματα της Γεωγραφίας και των Θρησκευτικών αλλά και την εμπάθυνση που συντελέστηκε σχετικά μέσω της διερεύνησης διαφορετικών πηγών, θα επεξεργαζόταν μια συγκεκριμένη υποενότητα του λήμματος, την οποία θα υποστήριζε με βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε πηγές, όπως απαιτεί άλλωστε και η λειτουργία της [Wikipedia](#).

Στο εφαρμοσμένο σενάριο ο παραπάνω στόχος δεν κατέστη εφικτός και τελικά δεν δημιουργήθηκε λήμμα στη Wikipedia για τη δημιουργία του κόσμου. Αν και διερευνήθηκαν σχετικές πηγές και επεξεργάστηκαν υποενότητες του λήμματος τελικά παρήχθη ένα προϊόν αναστοχασμού και έμπνευσης το οποίο παρουσιάστηκε στην τάξη μέσω προγράμματος παρουσιάσεων. Αυτό έγινε ασφαλώς και λόγω έλλειψης χρόνου (είχαμε στη διάθεσή μας μόνο 10 διδακτικές ώρες και είχαμε αποφασίσει να εφαρμόσουμε και τα δύο τμήματα του σεναρίου, δηλαδή τη χρήση της Wikipedia και τους αγώνες επιχειρηματολογίας), αλλά και λόγω του γεγονότος ότι οι υπολογιστές του σχολικού εργαστηρίου ήταν κάπως αργοί (χρειάζονται αναβάθμιση) και αυτό αποθάρρυνε αρκετά τους μαθητές, με αποτέλεσμα να μην προκύψει η δημιουργία και η ανάρτηση σχετικού λήμματος στη Wikipedia.

Το συγκεκριμένο εγχείρημα απαιτούσε βέβαια, σύμφωνα με τη συντάκτρια, και την κατάλληλη προετοιμασία, ώστε οι μαθητές να κατακτήσουν και τις τρεις διαστάσεις του ψηφιακού γραμματισμού (τεχνική, λειτουργική, κριτική) μέσω συγκεκριμένων διδακτικών πρακτικών. Ειδικότερα, σκοπός ήταν οι μαθητές να μάθουν σε ένα στάδιο προεργασίας και μέσω της μελέτης συγκεκριμένων λημμάτων τι είναι η [Wikipedia](#), ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά, οι αρχές και οι κανόνες λειτουργίας της, ποιες είναι οι τεχνικές προϋποθέσεις, για να αποτελέσει κανείς μέλος της κοινότητάς της, ποιο είναι το περιβάλλον και τα εργαλεία της (π.χ. για τη δημιουργία/επεξεργασία ενός λήμματος), ποιες διευκολύνσεις και ποιους περιορισμούς επιβάλλει το συγκεκριμένο περιβάλλον σε σχέση με τη δημιουργία/επεξεργασία ενός λήμματος και την ειδική μορφοποίηση του και τέλος ποια στάση πρέπει να υιοθετεί κανείς απέναντι στα λήμματα της [Wikipedia](#), δεδομένου ότι οι συντάκτες τους δεν τηρούν πάντοτε τις αρχές της επαληθευσσιμότητας, της ουδετερότητας και της εγκυκλοπαιδικότητας, αν και η κοινότητα μέσω συζητήσεων και προειδοποιητικών σχολίων που εμφανίζονται στο λήμμα επιχειρεί να διαφυλάξει την αξιοπιστία αυτής της ελεύθερης και συνεργατικής εγκυκλοπαίδειας.

Στο εφαρμοσμένο σενάριο μπορεί να μην έγινε δημιουργία και ανάρτηση σχετικού λήμματος στη Wikipedia, ωστόσο πραγματοποιήθηκαν όλα τα υπόλοιπα βήματα, δηλαδή γνωριμία με τα βασικά χαρακτηριστικά, τις αρχές και τους κανόνες λειτουργίας της, ενημέρωση για τις τεχνικές προϋποθέσεις προκειμένου να αποτελέσει κανείς μέλος της κοινότητάς της, ενημέρωση σχετικά με το περιβάλλον και τα εργαλεία της (π.χ. για τη δημιουργία/επεξεργασία ενός λήμματος), για τις διευκολύνσεις και τους περιορισμούς που επιβάλλει το συγκεκριμένο περιβάλλον σε σχέση με τη δημιουργία/επεξεργασία ενός λήμματος και την ειδική μορφοποίησή του και τέλος για ποια στάση πρέπει να υιοθετεί κανείς απέναντι στα λήμματα της [Wikipedia](https://el.wikipedia.org/), δεδομένου ότι οι συντάκτες τους δεν τηρούν πάντοτε τις αρχές της επαληθευσιμότητας, της ουδετερότητας και της εγκυκλοπαιδικότητας. Οι μαθητές επιβεβαίωσαν την υπόθεση ότι γνωρίζουν τι είναι η Wikipedia και δούλεψαν με βάση το πρότυπο μορφοποίησής της, ωστόσο πολλές από τις λειτουργίες της και κυρίως πολλά θέματα κριτικής αντιμετώπισης του θέματος, για παράδειγμα με ποια κριτήρια κρίνει κανείς την αντικειμενικότητα ενός θέματος, φάνηκε να αγνοούνται. Οι μαθητές πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό πως ό,τι είναι γραμμένο στο διαδίκτυο ισχύει και μάλιστα κατά τρόπο απόλυτο (όπως παλαιότερα πίστευαν το ίδιο για τις εφημερίδες ή και για την τηλεόραση: «το έγραψαν οι εφημερίδες» ή «το είπε η τηλεόραση» που μάλλον πλέον έγινε «το διάβασα στο διαδίκτυο»).

Η συντάκτρια για το τέλος του σεναρίου προέβλεπε να πραγματοποιηθεί ένας αγώνας επιχειρηματολογίας. Το επίμαχο θέμα που θα ετίθετο επί τάπητος θα ήταν: «Η δημιουργία του κόσμου: Big Bang ή Θεός;» Στην περίπτωση αυτή θα δημιουργούνταν τρεις ομάδες που θα ανέπτυσαν την επιχειρηματολογία τους σε τρεις κατευθύνσεις: (α) Ο κόσμος δημιουργήθηκε από τη Μεγάλη Έκρηξη, (β) Δημιουργός του κόσμου είναι ο Θεός, (γ) Ο κόσμος δημιουργήθηκε από τη Μεγάλη Έκρηξη, την οποία προκάλεσε ο Θεός. Η τέταρτη ομάδα θα αποτελούσε τους κριτές που, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια (μεθοδολογία, επιχειρηματολογία, δομή, ομαδικότητα, ύφος, συνεργατικότητα, αντίλογος), θα επέλεγε τη νικήτρια ομάδα.

Επίσης σύμφωνα με τη συντάκτρια για την αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας αλλά και των διδακτικών πρακτικών που θα χρησιμοποιούνταν κατά τη διάρκειά της και στο πλαίσιο της ετεροαξιολόγησης και της αυτοαξιολόγησης οι μαθητές θα συμπλήρωναν σχετικό ερωτηματολόγιο που θα κάλυπτε όλες τις εκφάνσεις του συγκεκριμένου σεναρίου.

Στην εφαρμοσμένη εκδοχή του σεναρίου αυτή η δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκε ολοκληρωτικά και θα έλεγα ότι αποτέλεσε και τη μεγάλη επιτυχία του σεναρίου, με την έννοια ότι προκάλεσε κύματα ενθουσιασμού στους μαθητές, όλοι ήθελαν να κάνουν τους κριτές, αλλά τελικά αποδείχτηκε ότι τα πήγαν εξαιρετικά και ως μέλη της κάθε επιχειρηματολογικής ομάδας. Θα έλεγα επίσης ότι η ομάδα των κριτών υπήρξε η ομάδα που επέδειξε τη μεγαλύτερη συνέπεια σε σχέση με τις υπόλοιπες. Οι μαθητές χωρίστηκαν όντως στις τρεις ομάδες που προαναφέρθηκαν και ο αγώνας επιχειρηματολογίας διεξήχθη μέσα σε κλίμα ενθουσιασμού. Στο τέλος οι μαθητές συμπλήρωσαν το έντυπο της συντάκτριας για την ετεροαξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του όλου εγχειρήματος.

Λεπτομερής εφαρμογή της πρότασης

Αφετηρία

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του σεναρίου αφόρμηση για τη σύνταξη του συγκεκριμένου σεναρίου αποτέλεσε η διαθεματική δραστηριότητα που σχεδίασαν και εφάρμοσαν στο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης η θεολόγος και ο χημικός του σχολείου. Στη δράση συμμετείχαν και οι τρεις τάξεις του Γυμνασίου (μαθητές με προχωρημένο επίπεδο γλωσσομάθειας). Η διαθεματική δράση παρουσιάστηκε στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώθηκε από το Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης με τίτλο «Διδακτικές πρακτικές σε διαπολιτισμικές τάξεις μέσα από την εμπειρία των εκπαιδευτικών» (19/3/2013).

Κατά τη διάρκεια της δράσης – που περιελάμβανε μελέτη πηγών, έρευνα από τους ίδιους τους μαθητές με χρήση ερωτηματολογίου, συζήτηση -διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για ζητήματα που απασχολούν την ανθρώπινη ύπαρξη αλλά και για διερευνητικές διδακτικές πρακτικές. Εντοπίστηκε όμως παράλληλα το έλλειμά τους σε επίπεδο σχολικού γραμματισμού λόγω γλωσσικών αδυναμιών (π.χ. ορολογία) και η αναγκαιότητα για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας μέσω περιεχομένου, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους στη γνώση και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα. Με βάση, λοιπόν, την ανάγκη αυτή, η οποία κατά τη γνώμη της συντάκτριας εντοπίζεται σε πλήθος διαπολιτισμικών τάξεων ανά την Ελλάδα, συντάχθηκε το σενάριο στην αρχική του μορφή. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου χρησιμοποιήθηκε το ενδιαφέρον των μαθητών για τα μαθήματα της Φυσικής και των Θρησκευτικών (όχι της Γεωγραφίας) και η γνώση που απέκτησαν κατά την προηγούμενη σχολική τάξη. Ας σημειωθεί ότι πρόκειται για Μουσικό Σχολείο της περιφέρειας (Μουσικό Σχολείο Άμφισσας) στην περίπτωση της εφαρμογής και όχι για Διαπολιτισμικό σχολείο μεγάλης πόλης. Φυσικά, το ποσοστό των αλλοδαπών μαθητών είναι και στην περίπτωση του Μουσικού Σχολείου αρκετά υψηλό.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με τη συντάκτρια, το σενάριο αντλεί τη θεματική του από το μέρος Δ' της 8ης ενότητας και τα μέρη Β' και Γ' της 9ης ενότητας του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας Β' Γυμνασίου. Επίσης, συνάδει με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο](#) (2011), σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές οφείλουν:

1. Όσον αφορά τη γλώσσα και τη γλωσσική επικοινωνία:
 - Να αποκτήσουν ακαδημαϊκές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις όχι μόνο του γλωσσικού μαθήματος αλλά και όλων των γνωστικών αντικειμένων του ΠΣ². Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε μεγάλο βαθμό.
 - Να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες που δίνουν τη δυνατότητα κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, ώστε να διαφοροποιούν τον λόγο τους ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση και το κειμενικό είδος. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε μεγάλο βαθμό.

² Πρόγραμμα Σπουδών

- Να κατανοήσουν ότι ο λόγος των κειμένων που αναδύονται μέσα από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων είναι λόγος που διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά του από τον καθημερινό προφορικό και γραπτό λόγο, ώστε να είναι σε θέση να τον αναγνωρίζουν, να τον αξιολογούν και να τον χρησιμοποιούν. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.
- Να κατανοήσουν πως τόσο η κατανόηση όσο και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου μπορούν να υποστηριχτούν από εργαλεία Web 2.0 παρεμβαίνοντας υποβοηθητικά στην καλλιέργεια της νεοελληνικής γλώσσας. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε μεγάλο βαθμό.
- Να κατανοήσουν ότι η αναγνωστική δραστηριότητα είναι διαδικασία ανάλυσης και η παραγωγή διαδικασία σύνθεσης, όμως και οι δύο είναι πλευρές μιας ενιαίας δραστηριότητας, της επικοινωνίας. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε μεγάλο βαθμό.
- Να κατανοήσουν ότι η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου αποτελεί μια διαδικασία συνεργατική και δημιουργική, ώστε να είναι σε θέση να επανασχεδιάζουν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν τον παραγόμενο λόγο τους. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.
- Να κατακτήσουν τις αναγκαίες στρατηγικές για την κατανόηση και παραγωγή κειμένων, όπως: κατανόηση άγνωστων λέξεων (ορολογίας) από τα συμφραζόμενα, περίληψη βασικών σημείων του κειμένου. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.

2. Όσον αφορά την προσωπική τους και κοινωνική τους ζωή:

- Να κατανοήσουν ότι η επικοινωνία αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία ανταλλάσσονται διαφορετικές γνώσεις, στάσεις και ιδεολογίες, ώστε να είναι σε θέση να τις διαπραγματεύονται με σεβασμό στην προσωπικότητα των συνομιλητών και συνομιλητριών τους. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες παραγωγής λόγου με τη βοήθεια εφαρμογών της σύγχρονης τεχνολογίας. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.
- Να κατανοήσουν ότι τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας διαδραματίζουν τον ρόλο μεταφοράς και μετάδοσης μηνυμάτων, ώστε να είναι σε θέση να προσλαμβάνουν τα νοήματα ως προϊόντα διαμεσολάβησης. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε μεγάλο βαθμό.
- Να κατανοήσουν ότι στον σύγχρονο κόσμο κυρίαρχος τρόπος μάθησης είναι ο διερευνητικός, ώστε να είναι σε θέση να λειτουργούν ως ερευνητές και ερευνήτριες και να αποκτούν πρόσβαση σε πρακτικές γραμματισμού εκτός σχολείου. Ίσχυσε και στο εφαρμοσμένο σενάριο σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Σύμφωνα με τη συντάκτρια, ο υπολογιστής γίνεται μέσο διδασκαλίας αλλά και αντικείμενο προβληματισμού και διερεύνησης όσον αφορά στον σημαντικό ρόλο που

μπορούν να διαδραματίσουν οι ΤΠΕ στη διάδοση της γνώσης και της πληροφορίας και κατά επέκταση στη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνικής πραγματικότητας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην ενεργοποίηση των μαθητών μέσω της εμπλοκής τους σε δραστηριότητες που συνδέονται με τη σχολική πραγματικότητα και την καθημερινότητά τους. Τα παιδιά προσλαμβάνουν τη νέα πραγματικότητα, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί με τους όρους της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας και των νέων περιβαλλόντων μάθησης και συνεργασίας, και εκπαιδεύονται προκειμένου να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο ως μέλη της διαδικτυακής κοινότητας. Όλα τα παραπάνω ίσχυσαν ως στόχοι σε σχέση με τις ΤΠΕ και στην εφαρμοσμένη μορφή του σεναρίου.

Ειδικότερα όσον αφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο εφαρμοσμένο σενάριο:

1. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως μέσο διδασκαλίας και αξιοποιούνται πολυποίκιλα κυρίως με τη χρήση και την επεξεργασία της Wikipedia, ωστόσο δεν χρησιμοποιήθηκαν σχετικά βίντεο, όπως στο συνταγμένο σενάριο, λόγω παλαιότητας και αργής ταχύτητας των υπολογιστών.
2. Σύμφωνα με τη συντάκτρια, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως μέσα πρακτικής γραμματισμού εισάγοντας τη «νέα επικοινωνιακή τάξη πραγμάτων» στο περιεχόμενο της γλωσσικής διδασκαλίας. Ειδικότερα, οι μαθητές εξοικειώνονται με διαφορετικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου (πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, λογισμικό δημοσίευσης, περιβάλλον [Wikipedia](#)) για τη συγγραφή και συμπαραγωγή γραπτού λόγου αλλά και για την παραγωγή νέων κειμενικών ειδών μέσα στα κειμενικά πλαίσια που επιβάλλουν τα περιβάλλοντα στα οποία εντάσσονται. Επιπλέον, κατά τη διαδικασία συγγραφής σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα εξοικειώνονται με τεχνικές πύκνωσης της διαδικτυακής πληροφορίας και επεξεργασίας της σε περιβάλλοντα ΠΕΚ αλλά και με τις κειμενικές ιδιαιτερότητες των αναρτήσεων (συγκεκριμένη δομή λήμματος [Wikipedia](#), εσωτερικές και εξωτερικές συνδέσεις, ρευστότητα κειμένου, πολλοί συγγραφείς, απαραίτητες οι πηγές, παραπομπές ως τεκμήριο εγκυκλοπαιδικότητας) (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 36). Όλοι οι παραπάνω στόχοι ίσχυσαν και κατά τη διαδικασία εφαρμογής του σεναρίου.
3. Τόσο στη συνταγμένη, όσο και στην εφαρμοσμένη μορφή του σεναρίου, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται, ώστε οι μαθητές να καλλιεργήσουν την κριτική τους στάση απέναντι στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα που χρησιμοποιούν (συμπεριλαμβανομένων και των wikis) και να αντιληφθούν ότι δεν είναι απλά περιβάλλοντα εργασίας αλλά επιβάλλουν τους δικούς τους κανονισμούς. Απομυθοποιούνται, επομένως, οι υπολογιστές ως ουδέτερα τεχνολογικά μέσα πρακτικής γραμματισμού και γίνεται η προσπάθεια συνειδητής σύνδεσής τους με την κοινωνική πραγματικότητα (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012: 52). Επιπλέον, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται, ώστε οι μαθητές να προβληματιστούν σχετικά με ζητήματα που αφορούν στη ρευστότητα των κειμένων που παράγονται στα νέα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα, σε ζητήματα πατρότητας και πνευματικής ιδιοκτησίας των κειμένων που διαχέονται στο διαδίκτυο και ειδικότερα εκείνων που είναι προϊόν συνεργατικού γραψίματος, στον πολυεπίπεδο χαρακτήρα των ηλεκτρονικών κειμένων (μέσω των συνδέσεών τους) που μπορεί να κρύβει και σκοπιμότητες και πολλές φορές να

αποπροσανατολίζει τον αναγνώστη από το αρχικό αντικείμενο διερεύνησής του. Τέλος, σύμφωνα με τη συντάκτρια, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται, έτσι ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν υπεύθυνη στάση στο μέλλον ως ενεργοί συμμετέχοντες κοινοτήτων, όπως η [Wikipedia](#). Ο συγκεκριμένος στόχος τέθηκε εξ αρχής, με κάποιο προβληματισμό ωστόσο για την επίτευξή του ή όχι, εφόσον για την επίτευξή του οι μαθητές θα έπρεπε να δημοσιεύσουν το κείμενό τους στη Wikipedia.

2^ο ΣΕΝΑΡΙΟ³

Το σενάριο ξεκίνησε αμέσως μετά τις διακοπές του Πάσχα στις 20-04-2015 και χάθηκαν πολλές ώρες που αναπληρώθηκαν από άλλα μαθήματα, κυρίως μουσικά. Λόγω της φύσης του σχολείου (μουσικό σχολείο), το διάστημα εκείνο η τάξη απουσίασε σε μουσικές εκδηλώσεις εκτός πόλης, σε εκδρομές και άλλες δραστηριότητες και η έναρξη του σεναρίου συνέπεσε αφενός με τις μουσικές πρόβες των μαθητών για την –υποχρεωτική– τελική μουσική εκδήλωση του Μαΐου και αφετέρου με το διάβασμα και τις εξετάσεις των μαθητών στα μουσικά μαθήματα, που προηγούνται έναντι των υπόλοιπων μαθημάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι την πρώτη ημέρα εφαρμογής του σεναρίου όλοι οι μαθητές διάβαζαν θεωρία μουσικής και μάλιστα μου ζήτησαν να τους αφιερώσω την ώρα για να διαβάσουν.

Σκέφτηκα λοιπόν ότι πρώτον δε προλαβαίνουμε να αναπτύξουμε το σενάριο στην ολότητά του (κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε την ύπαρξη μιας ολόκληρης ή σχεδόν ολόκληρης σχολικής χρονιάς) και δεύτερον ότι οι μαθητές μετά τις διακοπές του Πάσχα και μάλιστα στα μουσικά σχολεία βρίσκονται ήδη σε φάση εξετάσεων, επομένως αυτό ακριβώς έπρεπε να χρησιμοποιηθεί προς όφελος του σεναρίου εστιάζοντας όχι στη διδακτέα ύλη (που πλέον είχε ουσιαστικά παρέλθει), αλλά στην εξεταστέα (που βρίσκονταν μπροστά μας και αποτελούσε θέμα άμεσου ενδιαφέροντος των μαθητών).

Η ιδέα της συντάκτριας ότι πρόκειται για ένα διαθεματικό project, που θα διατρέχει τη σχολική χρονιά, δεν ευδοκίμησε λόγω των εξαιρετικών χρονικών προσδιορισμών. Η διαθεματικότητά του περιορίστηκε σε ένα μάθημα τελικά, στην Αρχαία Ελληνική (ΑΕ) Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, που ορίστηκε και το πρώτο μάθημα στο πρόγραμμα των προαγωγικών εξετάσεων και μάλιστα διδάχτηκε από τη γράφουσα σε συνδυασμό με το μάθημα της Νέας Ελληνικής (ΝΕ) Γλώσσας.

Στόχος υπήρξε, σύμφωνα και με τη σύνταξη του αρχικού σεναρίου, η δημιουργία ενός διαδικτυακού παιχνιδιού γνώσεων με την αξιοποίηση ενός wiki που θα

³Κουτσιμπέλη Ό. (2015): «**Στήνοντας ένα παιχνίδι γνώσεων στο διαδίκτυο**». Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ γυμνασίου (συντάκτρια: Κ.Τρίμη-Κύρου). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτέας). Πράξη: «*Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση*» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.html?sid=1949>

κατασκεύαζαν οι ίδιοι οι μαθητές. Οι μαθητές περιορίστηκαν στην επιλογή ενός μαθήματος μόνο που αφενός είχε δυσκολίες για εκείνους και αφετέρου ήταν άμεσου ενδιαφέροντος εφόσον θα ήταν το πρώτο στη σειρά μάθημα των εξετάσεων. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες κατά βούληση, το γνωστικό αντικείμενο ήταν τελικά ένα (ενώ στον αρχικό σχεδιασμό της εφαρμογής του σεναρίου υπήρχε και το μάθημα της ΝΕ Γλώσσας), επομένως στο σημείο αυτό υπήρξε διαφοροποίηση με το συνταγμένο σενάριο που προέβλεπε τη δημιουργία ίσων ομάδων με αυτών των διδακτικών αντικειμένων.

Πολλοί μαθητές σχημάτισαν κατά την εφαρμογή του σεναρίου μικρές ομάδες δύο ή τριών μαθητών με στόχο τη δημιουργία πιθανών ερωτήσεων-ασκήσεων-θεμάτων από την τρέχουσα εξεταστέα ύλη της ΑΕ Γλώσσας. Έπειτα, με κλήρωση θα επιλέγονταν οι μαθητές που θα απαντούσαν σε αυτές, αφού είχαν μελετήσει την εξεταστέα ύλη. Επειδή, κατά την εφαρμογή του σεναρίου, δεν ήταν δυνατή η δημιουργία ενός wiki και η ανάρτηση των ερωτήσεων σε αυτό λόγω έλλειψης χρόνου αλλά και εξοικείωσης των μαθητών με το ψηφιακό περιβάλλον των wikis, αποφασίστηκε αυτή η μικρή τράπεζα πιθανών θεμάτων που δημιουργήθηκε να παιχτεί ως παιχνίδι μέσω προγράμματος παρουσιάσεων (Power Point). Η δημιουργία των ερωτήσεων αυτών θα αποτελούσε, σύμφωνα και με το συνταγμένο σενάριο, το επαναληπτικό υλικό για την προετοιμασία των μαθητών στις προσεχείς εξετάσεις.

Η αυτοαξιολόγηση στο σπίτι προβλέφτηκε ως άσκηση προετοιμασίας και δημιουργίας των ερωτήσεων σε περίπτωση μη επαρκούς σχολικού χρόνου, ωστόσο όπως αποδείχτηκε το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα οι μαθητές δεν είχαν χρόνο ούτε στο σπίτι, ούτε γενικότερα αποτελεί λύση η μετάθεση σχολικών δραστηριοτήτων σε προσωπικούς χρόνους. Στο τέλος, το παιχνίδι παίχτηκε ζωντανά στο εργαστήριο πληροφορικής κατά τις δύο τελευταίες ώρες της επτάωρης εφαρμογής του σεναρίου.

Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης

Αφετηρία

Αφετηρία για τη σύνταξη του συγκεκριμένου σεναρίου, σύμφωνα με τη συντάκτρια του κειμένου, αποτέλεσαν οι διαπιστώσεις:

- ότι η ιδέα συναδέλφου να αναρτήσουν οι μαθητές στο wiki του τμήματος υλικό για την εφ' όλης της ύλης επανάληψη στην Οδύσσεια έτυχε θερμής υποδοχής και συνεπέστατης πραγματοποίησης.
- ότι είναι ανάγκη να εμπλουτισθεί η σχολική καθημερινότητα με μαθησιακές δράσεις που να έχουν παιγνιώδη χαρακτήρα.
- ότι για να αναπτυχθεί μια διαθεματική κουλτούρα στο σχολείο απαιτείται μια εξομάλυνση του εδάφους μεταξύ των συναδέλφων με κάποια δραστηριότητα που να βρίσκεται κάπως στο περιθώριο του κυρίως διδακτικού τους έργου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Τόσο το συνταγμένο όσο και το εφαρμοσμένο σενάριο συνάδει με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο, γιατί προωθεί τη συνεργασία μεταξύ μαθητών/τριών, φέρνει στο προσκήνιο τη διαθεματικότητα, και αξιοποιεί τη μέθοδο project παρόλο που το εφαρμοσμένο σενάριο δεν αξιοποιεί κάποια από τις

εκπαιδευτικές πλατφόρμες που προτείνονται από το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, αξιοποιεί ωστόσο τις Νέες τεχνολογίες που προτείνονται στο Νέο ΠΣ και η παρουσίαση έγινε με χρήση άλλου ψηφιακού μέσου (πρόγραμμα παρουσιάσεων Power Point).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο εφαρμοσμένο σενάριο, οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μέσα πρακτικής γραμματισμού, σύνθεσης και παρουσίασης των εργασιών των μαθητών (εδώ της μικρής τράπεζας θεμάτων που δημιουργήθηκε). Αξίζει να επισημανθεί ότι δε δημιουργήθηκε wiki, ούτε έγινε χρήση διαδραστικού πίνακα.

3^ο ΣΕΝΑΡΙΟ⁴

Με την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, σύμφωνα και με το συντάκτη του, υπηρετείται ο σκοπός της αγωγής του προφορικού λόγου, της άσκησης στο διάλογο και της διαμόρφωσης ήθους συνομιλητή. Οι μαθητές, αφού ήρθαν σε επαφή με κείμενα προφορικού και γραπτού λόγου, επιστημονικά, δημοσιογραφικά κ.ά, σχετικά με το θέμα της τηλεόρασης και των θετικών και αρνητικών πλευρών της ως μέσου μαζικής επικοινωνίας, κλήθηκαν να συζητήσουν και με δομημένο προφορικό λόγο, προσχεδιασμένο και αυθόρμητο, να προσεγγίσουν το θέμα.

Το σενάριο, κατά τον συντάκτη του, αποτελεί συνέχεια προηγούμενου σεναρίου που αφορά στις κοινωνικές αναπαραστάσεις της τηλεόρασης και στην αναπαραστατική λειτουργία της πρότασης. Σε αυτό το σενάριο δόθηκε έμφαση στην κειμενική λειτουργία, ιδιαίτερα στις επιλογές που έχει ο μαθητής-ομιλητής ως προς την παραγωγή προφορικού λόγου.

Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης

Αφετηρία

Η εφαρμογή του σεναρίου συνάδει με τις διαπιστώσεις που διατυπώνονται ως προς τον προφορικό λόγο σε σχέση με τους διδακτικούς στόχους, ότι δηλαδή ο προφορικός λόγος δεν αποτελεί διδακτικό στόχο στη διδακτική πράξη, μια και δεν αποτελεί σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης του μαθήματος. Εκπαιδευτικοί και μαθητές δίνουν έμφαση στην παραγωγή γραπτών κειμένων μέσω των οποίων οι μαθητές κυρίως αξιολογούνται στο συγκεκριμένο μάθημα.

⁴ Κουτσιμπέλη, Ό. (2015): «**Αχ, αυτή η τηλεόραση!...Καλλιεργώντας τον προφορικό λόγο**». Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β' γυμνασίου (συντάκτης: Λ. Βεκρής). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύας). Πράξη: «*Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση*» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.htm1?sid=2469>

Από την άλλη, το ενδιαφέρον, που τον τελευταίο καιρό αυξάνει, σχετικά με τη ρητορική, και εδώ συμφωνούν τόσο το συνταγμένο όσο και το εφαρμοσμένο σενάριο, έχει, εκτός της θετικής διάστασης, και μια προβληματική πλευρά, κυρίως ως προς το ιδεολογικό της υπόβαθρο. Οι «διττοί λόγοι», οι όμιλοι ρητορικής σε πολλά ιδιωτικά και δημόσια σχολεία, όπως διατυπώνεται και στο συνταγμένο σενάριο, κινούνται σε λογικές ισχύος: πώς, δηλαδή, η μία άποψη θα επιβληθεί στην άλλη ομάδα. Κατά βάθος, σε πολλούς θιασώτες της ρητορικής, μαθητές και γονείς, ελλοχεύει το πρότυπο του πολιτικού, δεινού ρήτορα που μπορεί και εντυπωσιάζει, χωρίς απαραίτητα να αρθρώνει δίκαιο πολιτικά λόγο.

Αυτές οι διαπιστώσεις αποτέλεσαν τόσο κατά τη σύνταξη, όσο και κατά την εφαρμογή του σεναρίου, κίνητρο πρότασης και εφαρμογής ενός σεναρίου διδασκαλίας με στόχο την αγωγή του προφορικού λόγου, στηριγμένου σε δημοκρατικές αρχές και στη βασική αρχή του διαλόγου, που δεν είναι η επιβολή της γνώμης, αλλά η αναζήτηση μιας νέας θέσης, σχετικής με το υπό διερεύνηση θέμα, από την οποία θα ωφελούνται, όσο το δυνατό, περισσότεροι και θα βλάπτονται λιγότεροι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο συντάκτης του σεναρίου.

Ως προς το περιεχόμενο του προβληματισμού, την Τηλεόραση, παραμένουν ως κίνητρο οι ίδιες σκέψεις που εκφράστηκαν από τον συντάκτη του σεναρίου και στο προηγούμενο σενάριο (Βεκρής: 2014): «α) οι αντιφατικές στάσεις των περισσότερων από τους μαθητές απέναντι στην Τηλεόραση (επισήμως, στην τάξη, οι μαθητές απαξιώνουν την Τηλεόραση ως μέσο μαζικής επικοινωνίας, ενώ στην πράξη φαίνεται να αναλίσκουν πολλές ώρες στην τηλεθέαση), β) η ‘δαιμονοποίηση’ της τηλεόρασης στον λόγο των ‘μεγάλων’, γονέων και καθηγητών, γ) οι άκριτες παραδοχές από την πλευρά των νέων μαθητών, είτε αυτές παραπέμπουν στη ‘συμμόρφωση’ είτε στην ‘αντίδραση’».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Και οι δύο μορφές του σεναρίου (συνταγμένο και εφαρμοσμένο) συμφωνούν με τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις, όπως αυτές διατυπώνονται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου (2012: 7).

Στο βιβλίο του εκπαιδευτικού Β΄ Γυμνασίου (2012: 8) αναφέρονται ρητά τα εξής:

«Στο δ΄ μέρος κάθε ενότητας προτείνονται δραστηριότητες παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου. Τα δύο είδη λόγου αντιμετωπίζονται ισότιμα, για το λόγο αυτό η διδασκαλία στην τάξη θα προσανατολίζεται ανάλογα, ώστε οι μαθητές να ασκούνται ταυτόχρονα στον προφορικό και γραπτό λόγο. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται τόσο στην οργάνωση (προσυγγραφικό στάδιο) και στη σύνταξη κειμένου (συγγραφικό στάδιο) όσο και στην πρωτοβουλία των μαθητών να διορθώνουν και να βελτιώνουν το γραπτό τους λόγο (μετασυγγραφικό στάδιο)».

Με την εφαρμογή του συνταγμένου σεναρίου αυτό που υπάρχει ως οδηγία στο βιβλίο του εκπαιδευτικού, γίνεται διδακτική πράξη. Επιπλέον, η διαδικασία αξιολόγησης των κειμένων προφορικού λόγου απαιτεί σύμφωνα και με τον συντάκτη του σεναρίου, συνεργασία μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών. Δεν μπορεί να είναι εκ των πραγμάτων μια διαδικασία ατομική, αλλά νοείται ως προϊόν συνεργασίας μεταξύ όλων των συμμετεχόντων. Η αξιολόγηση έχει ως στόχο τη βελτίωση του λόγου του μαθητή, ο οποίος για να πετύχει αυτό τον στόχο χρειάζεται σαφή κριτήρια (Νεοελληνική Γλώσσα, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Β΄ Γυμνασίου: 15-18.)

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ειδικότερα όσον αφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και ακολουθώντας τις προτάσεις του αρχικού σεναρίου, στο συγκεκριμένο εφαρμοσμένο σενάριο:

- Οι ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκαν ως παιδαγωγικό μέσο και αξιοποιήθηκαν για την αναζήτηση και ανεύρεση ποικίλου περιεχομένου αυθεντικού γλωσσικού υλικού (Κουτσογιάννης κ.ά. 2010: 18, 43).
- Οι ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές άρθρωσαν λόγο και εξοικειώθηκαν με διαφορετικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα (επεξεργαστής κειμένου) για την καταγραφή και παραγωγή προφορικού λόγου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Βεκρής, Ε. (2014): **«Αχ, αυτή η τηλεόραση!... Μελετώντας τις αναπαραστάσεις της τηλεόρασης στα κείμενα»**. Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β' γυμνασίου (συντάκτης: Λ. Βεκρής). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύας). Πράξη: *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση»* MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

Κουτσιμπέλη, Ό. (2015): **«Αχ, αυτή η τηλεόραση!...Καλλιεργώντας τον προφορικό λόγο»**. Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β' γυμνασίου (συντάκτης: Λ. Βεκρής). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύας). Πράξη: *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση»* MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.htm1?sid=2469>

Κουτσιμπέλη Ό. (2015): **«Η δημιουργία του κόσμου: Bing Bang ή Θεός;»**. Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β' γυμνασίου (συντάκτρια: Στ. Μποτέλη). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύας). Πράξη: *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση»* MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.html?sid=1947>

Κουτσιμπέλη Ό. (2015): **«Στήνοντας ένα παιχνίδι γνώσεων στο διαδίκτυο»**. Εφαρμογή διδακτικού σεναρίου για το μάθημα Νεοελληνική Γλώσσα Β' γυμνασίου (συντάκτρια: Κ.Τρίμη-Κύρου). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (Πρωτεύς). Πράξη: *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση»* MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους. <http://proteas.greek-language.gr/scenario.html?sid=1949>

Κουτσιμπέλη, Ό. 2014: **«Διδασκαλία της δημιουργικής γραφής μέσω των συνταγματικών & παραδειγματικών αξόνων της Νέας Ελληνικής: η περίπτωση χρήσης σεναρίων στο πιλοτικό Νέο Γυμνάσιο»**. Πρακτικά 34^{ης} Συνάντησης Τομέα Γλωσσολογίας τμήματος Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Θεσσαλονίκη: 16-18 Μαΐου 2013. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα 34: 228-242.

Κουτσιμπέλη, Ό. (υπό δημοσίευση): **«Προδιαγραφές δημιουργίας διδακτικών σεναρίων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο»**. Πρακτικά 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων «Προοπτικές για ένα σύγχρονο & δημοκρατικό σχολείο». Αθήνα, 26-28 Φεβρουαρίου 2016.

Κουτσιμπέλη, Ό. (υπό δημοσίευση): **«Δημιουργώντας μαθητικές συλλογικότητες: η περίπτωση του κόσμου των παραμυθιών και η προστακτική γραμματική τους χρήση στο Νέο Γυμνάσιο»**. Πρακτικά 2^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Πανελλήνιας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων «Εκπαιδευτικές πολιτικές για το Σχολείο του 21^{ου} αιώνα». Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 27-29 Μαρτίου 2015.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. **«Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης»**. Πρακτικά της 32^{ης} συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας τμήματος Φιλολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Θεσσαλονίκη: Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα 32: 208-222.

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Παυλίδου, 2012. **Μελέτη για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ. <http://www.greeklanguage.gr>

Κουτσογιάννης, Δ. κ.ά. 2010: **Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης**, Α' έκδοση, τεύχος 3, Κλάδος ΠΕ02, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, Πάτρα: ΙΤΥ.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2011: **Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο**. <http://digitalschool.minedu.gov.gr>

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2007: **Νεοελληνική Γλώσσα, Βιβλίο Μαθητή & Βιβλίο Εκπαιδευτικού**, Β' Γυμνασίου. Αθήνα:

